

Nacionalni program za obuku zaposlenika banaka
i finansijskih institucija za postupak provjere
autentičnosti novčanica i kovanog novca

kolovoz 2021.

NACIONALNI CENTAR ZA BORBU PROTIV KRIVOTVORENJA

SADRŽAJ

UVOD	3
SUSTAV ZA BORBU PROTIV KRIVOTVORENJA	4
NACIONALNI PROGRAM ZA OBUKU	6
PRVA RAZINA OBUKE	8
Ciljane skupine	8
Koncept i svrha obuke	8
Sadržaj, način provođenja i trajanje obuke	9
Prijava za obuku	9
DRUGA RAZINA OBUKE	10
Ciljane skupine	10
Koncept i svrha obuke	10
Sadržaj, način provođenja i trajanje obuke	11
Prijava za obuku	12
TREĆA RAZINA OBUKE	13
ČETVRTA RAZINA OBUKE	14
Podaci za kontakt	15

UVOD

Otkad postoji novac, postoje i primjeri krivotvorenja novca. Upravo toliko traju i nastojanja zakonitih izdavača novca da primjenom posebnih tehnoloških postupaka u izradi otežaju i spriječe uspješno krivotvorenje.

Ljudska zajednica suočena s pojavom krivotvorenja novca i štetnim posljedicama uvijek je krivotvorenje smatrala težim deliktom te je nastojala vlastitim organiziranjem i zakonskim propisima suzbiti krivotvorenje, a počinitelje primjereno kazniti.

Razvoj tehnologija za reproduciranje i njihova dostupnost s jedne strane te pojava univerzalnih svjetskih valuta s druge strane osobito pred moderno ljudsko društvo postavljaju trajni zadatak da se uspješno organizira u sprečavanju krivotvorenja.

S navedenim izazovom suočena je i Republika Hrvatska. Opasnost od izrade i raspačavanja krivotvorina, dodatno potencirana zemljopisnim položajem, turističkom orijentacijom i konačno stabilnom valutom kunom, nameće obvezu uspostave djelotvornog sustava za sprečavanje krivotvorenja.

SUSTAV ZA BORBU PROTIV KRIVOTVORENJA

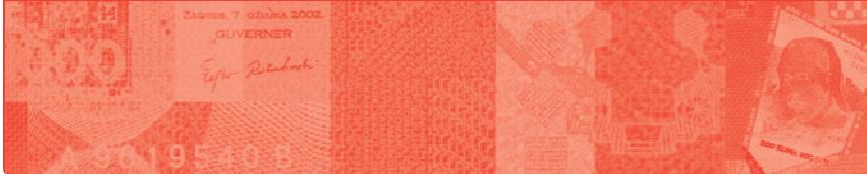
U skladu s odredbama Međunarodne konvencije o sprečavanju krivotvorenja (Ženeva, 20. travnja 1929.), koje je Republika Hrvatska stranka na temelju notifikacije o sukcesiji od 8. listopada 1991., Republika Hrvatska kaznenim zakonom sankcionira kao kazneno djelo izradu i stavljanje u optjecaj krivotvorenog novca.

Ministarstvo unutarnjih poslova Republike Hrvatske i Hrvatska narodna banka preuzeli su obvezu zajednički se boriti protiv prijetnja koje proizlaze iz krivotvorenja novca.

Ministarstvo unutarnjih poslova ustrojilo je Policijski nacionalni ured, koji provodi postupke potrebne za sprečavanje i krivotvorenje novca.

Hrvatska narodna banka ustrojila je Nacionalni centar za borbu protiv krivotvorenja, Nacionalni centar za analizu novčanica i Nacionalni centar za analizu kovanog novca radi formiranja središnje baze u kojoj su pohranjene sve statističke i tehničke informacije o krivotvorinama te tehničke analize svih sumnjivih primjeraka novčanica i kovanog novca, kao i radi izrade izvještaja o pojavi krivotvorina.

Hrvatska narodna banka donijela je odluke o postupanju sa sumnjivim primjercima novca koji se moraju izuzeti i dostaviti na analizu, uz obvezu obavještanja Ministarstva unutarnjih poslova.

Obje strane zaključile su također sporazume o suradnji u području sprečavanja krivotvorenja s nizom odgovarajućih institucija kao što su Interpol, Europol, Europska središnja banka i Europska komisija.

U definiranju zadaća sustava za borbu protiv krivotvorenja Ministarstvo unutarnjih poslova i Hrvatska narodna banka suglasni su da je trajni zadatak neprestano upozoravati na opasnost od pojave krivotvorina i nužnost provjere autentičnosti novca te obuke osoba koje rukuju novcem kako bi se u slučaju pojave sumnjivih primjeraka reagiralo u skladu s propisanim odlukama, što će omogućiti vođenje djelotvornog postupka za otkrivanje počinitelja i mogućih mjesta izrade krivotvorina.

NACIONALNI PROGRAM ZA OBUKU

Hrvatska narodna banka kao zakoniti izdavač novca ima zadaću osigurati zaštitu i integritet novčanica i kovanog novca u optjecaju, a time i povjerenje javnosti u novčanice i kovani novac Republike Hrvatske.

Osigurati integritet novčanica i kovanog novca kao sredstva plaćanja znači brzo uočiti sumnjive primjerke i o tome obavijestiti policiju, a sumnjive primjerke hitno dostaviti Hrvatskoj narodnoj banci radi analize i pružanja potpore istragama koje provodi policija u svrhu suzbijanja izrade i raspačavanja krivotvorina.

Nema dvojbe da je u lancu za suzbijanje krivotvorina najvažnija karika skupina osoba koje, obavljajući svoju profesionalnu aktivnost, svakodnevno rukuju novcem.

Osobe kojima su novčanice i kovani novac svakog dana u ruci prva su barijera u zaštiti integriteta novčanica te se, osim izvrsnog poznavanja obilježja originalnih novčanica, očekuje da rukovanjem neprestano razvijaju osjetilo opipa i vida pri dodirivanju i gledanju novca te trajno memoriraju svojstva originalnih novčanica. Upravo to omogućit će brzo povezivanje memoriranih svojstava originalnog novca sa svojstvima novca koji je predmet provjere, a što će rezultirati izdvajanjem sumnjivih primjeraka.

Hrvatska narodna banka u svrhu specijalističke obuke osoba koje svakodnevno rukuju gotovim novcem, što prije svega uključuje novčanice i kovani novac kuna i eura, provodi Nacionalni program za obuku zaposlenika banaka i financijskih institucija za postupak provjere autentičnosti novčanica i kovanog novca (u nastavku teksta: Nacionalni program za obuku).

Nacionalni program za obuku provodi se i za određene ciljane skupine kojima poslovanje s gotovim novcem nije osnovna djelatnost, a svakodnevno su u doticaju s većim količinama novčanica i kovanog novca, kao što su zaposlenici sektora trgovine.

Nacionalni program za obuku otvoren je i drugim skupinama i subjektima koji iskažu interes.

Način obuke sadržajem i satnicom prilagođen je svakoj skupini i provodi se na nekoliko razina, s ciljem da se polaznici upozore na potrebu kontinuirane provjere autentičnosti novčanica i kovanog novca i stjecanja vještina kojima će moći djelotvorno obavljati provjeru autentičnosti.

Obuka se provodi *online*, osim treće i četvrte razine koja uključuje i teoretski i praktični dio. Teoretski dio obuke provodit će se *online*, a praktični dio provodit će forenzičari Nacionalnog centra za analizu novčanica i Nacionalnog centra za analizu kovanog novca, koji će pomoću prezentacija i neposrednim rukovanjem autentičnim i krivotvorenim novčanicama nastojati polaznicima prenijeti stručna znanja stečena specijalističkom obukom u tiskarama i centrima za vještačenje unutar europodručja, a primijenjena u dugogodišnjoj praksi rada sa sumnjivim i krivotvorenim primjercima.

PRVA RAZINA OBUKE

Ciljane skupine

Ciljane skupine prve razine obuke jesu: javnost, zaposlenici na blagajnama trgovačkog sektora, zaposlenici na naplati cestarina, zaposlenici na blagajnama kasina, učenici završnih razreda trgovačkih i srodnih škola kao i druge skupine koje potencijalno mogu obavljati ili obavljaju poslove na kojima će svakog dana biti u doticaju s većim količinama novčanica i kovanog novca.

Koncept i svrha obuke

Prva razina obuke utvrđuje se i prilagođava sadržajem i satnicom potrebama ciljane skupine i provodi se *online*.

Svrha je obuke upozoriti na obvezu i pobuditi u polaznika obvezu kontinuirane provjere autentičnosti novčanica i kovanog novca te obučiti polaznike za djelotvornu provjeru autentičnosti u uvjetima u kojima svakodnevno rukuju gotovim novcem.

Sadržaj, način provođenja i trajanje obuke

Polaznici obuke bit će upoznati s pravnim okvirom za suzbijanje krivotvorenja, zaštitnim obilježjima novčanica i kovanog novca kuna i eura te djelotvornim postupkom brze provjere autentičnosti u uvjetima primanja gotovog novca u postupku rada na blagajnama.

Obuka se provodi *online* u trajanju do dva sata, a sadržava tekstualne i slikovne materijale te videoisječke.

Prijava za obuku

Ciljane skupine zainteresirane za sudjelovanje na prvoj razini obuke edukaciju mogu proći na poveznici <https://nacionalniprogramobuke.hnb.hr/>.

Edukacija se nalazi pod nazivom "Javnost i maloprodaja", a bit će puštena u rad u lipnju 2022. godine.

Obuka prve razine može biti organizirana za ciljane skupine, o čemu je potrebno iskazati nakanu e-poštom na npo@hnb.hr. Obuka prve razine provodit će se u Hrvatskoj narodnoj banci ili u sjedištu ciljane skupine, što će biti utvrđeno u postupku pripreme obuke.

Hrvatska narodna banka može, u skladu sa stvarnim troškovima, utvrditi naknadu za obuku prve razine.

DRUGA RAZINA OBUKE

Ciljane skupine

Druga razina obuke namijenjena je prije svega zaposlenicima obveznika Odluke o uvjetima redistribuiranja novčanica i kovanog novca kuna i lipa ("Narodne novine", br. 91/2009.), Odluke o postupanju s neprikladnim i sumnjivim gotovim novcem ("Narodne novine", br. 30/2021.) i Odluke o provedbi Uredbe Vijeća (EZ) br. 1338/2001 o utvrđivanju mjera potrebnih za zaštitu eura od krivotvorenja i Uredbe Vijeća (EZ) br. 1339/2001 ("Narodne novine", br. 138/2020.). Obuka je namijenjena zaposlenicima koji svakodnevno u obavljanju svoje osnovne djelatnosti rukuju gotovim novcem, kao što su zaposlenici na blagajnama i u trezorima banaka, financijskih institucija i drugih ovlaštenih pružatelja usluga platnog prometa, te zaposlenici specijaliziranih institucija i poslovnih subjekata koji redistribuiraju novčanice i kovani novac, poput Financijske agencije, Hrvatske pošte i ovlaštenih mjenjača.

Koncept i svrha obuke

Druga razina obuke provodi se *online*, a sadržava tri modula. Prvi modul prikazuje dizajn i zaštitna obilježja novčanica kune, eura i američkih dolara. Drugi modul sadržava informacije o dizajnu i zaštitnim obilježjima kovanica kune i eura. U trećem modulu nalaze se informacije o pravnoj regulativi i prikladnosti gotovog novca.

Polaznik nakon uspješno završene edukacije stječe uvjerenje koje može ispisati ili računalno pohraniti. Uvjerenje se izdaje na razdoblje od godinu dana, a korisnik će mjesec dana prije isteka tog roka biti obaviješten elektroničkom poštom o skorom isteku uvjerenja.

Hrvatska narodna banka može organizirati dodatnu obuku, primjerice ako se pojave krivotvorine koje se ocjenjuju kao opasne. Dodatna obuka može biti uvjetovana i drugim okolnostima koje će zahtijevati dopunu stečenih znanja druge razine obuke. Hrvatska narodna banka može, u skladu sa stvarnim troškovima, utvrditi naknadu za dodatnu obuku instruktora.

Svrha je obuke razviti i unaprijediti kod polaznika koji svakodnevno rukuju gotovim novcem vještine i sposobnosti pomoću kojih će djelotvorno uočavati i izdvajati sumnjive primjerke novca, primjenjujući profesionalne postupke provjere autentičnosti.

Nakana je Hrvatske narodne banke takvim konceptom ojačati prvu i najvažniju barijeru u zaštiti integriteta novčanica te stvoriti mrežu pouzdanih suradnika koji će svakodnevno biti u kontaktu s Nacionalnim centrom za borbu protiv krivotvorenja u Hrvatskoj narodnoj banci radi razmjene informacija i pravodobnog reagiranja u postupku provjere, otkrivanja i sprečavanja raspačavanja krivotvorina.

Sadržaj, način provođenja i trajanje obuke

Polaznici obuke bit će upoznati sa zakonskom regulativom o izdavanju novčanica i kovanica, zakonskom regulativom o uvjetima redistribuiranja novčanica i kovanica, zakonskom regulativom za suzbijanje i sankcioniranje krivotvorenja te postupanje sa sumnjivim primjercima.

Obuka približno traje tri sata i uključuje edukaciju vezanu uz zaštitna obilježja originalnih novčanica i kovanog novca, uz karakteristike krivotvorina i uz postupak uočavanja sumnjivih primjeraka.

Obuka za novčanice kuna uključuje i postupak ručne provjere prikladnosti novčanica i kovanica za daljnji promet.

Nakon završetka svakog modula provodi se provjera znanja. Da bi uspješno završio edukaciju, korisnik mora imati najmanje 80% točnih odgovora iz svakog modula. Na temelju uspješno položenog testa Hrvatska narodna banka izdat će uvjerenje koje traje godinu dana.

Prijava za obuku

Administratori kreditnih i finansijskih institucija od Hrvatske narodne banke dobili su odobrenje za organiziranje edukacije u matičnim institucijama. Pristup aplikaciji dopušta se jedino uz pozivnicu. Novi će korisnik od administratora edukacije svoje institucije poziv zaprimiti e-poštom. Nakon aktivacije računa novi će korisnici moći pristupiti edukaciji i proći ispit te steći uvjerenje.

Ovlašteni mjenjači edukaciji mogu pristupiti preko poveznice <https://nacionalniprogramobuke.hnb.hr/register?exchange=true>. Nakon registracije zaprimiti će mail za aktivaciju računa, čime će im biti omogućen pristup edukaciji i ispitima.

Ostali rukovatelji gotovim novcem aplikaciji mogu pristupiti preko poveznice <https://nacionalniprogramobuke.hnb.hr/register?other=true>. Nakon registracije zaprimiti će mail za aktivaciju računa, čime će im biti omogućen pristup edukaciji i ispitima.

Ako korisnik ne prođe ispit, potrebno je prijaviti podatke na poveznicu <https://nacionalniprogramobuke.hnb.hr/ponovni-pristup-i-problemi> i omogućit će mu se ponovno polaganje ispita.

TREĆA RAZINA OBUKE

Potencijalni polaznici treće razine obuke jesu korisnici koji su prošli drugu razinu obuke, a koje će na poziv Hrvatske narodne banke nominirati odgovorne osobe banaka i institucija u kojima su korisnici zaposleni.

Na poziv Hrvatske narodne banke i financijske institucije nominirat će se zatraženi broj instruktora, koji će biti pozvani na specijalističku obuku treće razine, u terminu i prema programu koji će biti zasebno utvrđen za svaku specijalističku obuku treće razine.

Treća razina edukacije specijalistička je nadogradnja postojećeg znanja u području zakonske regulative za suzbijanje krivotvorenja, tiska novčanica i primjene grafičkih tehnika u izradi zaštitnih obilježja, tehnika izrade krivotvorina, prezentacije primjeraka originalnih novčanica različitih valuta i načina provjere zaštitnih obilježja uz praktični rad s pomagalicama.

Obuka se izvodi u trajanju do četiri sata, a nakon obuke provodi se provjera znanja. Hrvatska narodna banka izdat će polaznicima uvjerenje o uspješnom pohađanju specijalističke obuke.

Hrvatska narodna banka može, u skladu sa stvarnim troškovima, utvrditi naknadu za dodatnu obuku.

ČETVRTA RAZINA OBUKE

Hrvatska narodna banka u suradnji s Nacionalnim policijskim uredom organizira osnovnu i specijalističku obuku za zaposlenike policije koji rade na poslovima suzbijanja krivotvorenja novca.

Specijalistička se obuka provodi i za zaposlenike Državnog odvjetništva Republike Hrvatske te Ministarstva financija – Carinske uprave koji rade na poslovima suzbijanja krivotvorenja novca.

Na poziv Hrvatske narodne banke nominiraju se zaposlenici za obuku te se dogovaraju termin i program.

PODACI ZA KONTAKT

Hrvatska narodna banka

Sektor za gotov novac

Direkcija nacionalnih centara za borbu protiv
krivotvorenja, analizu novčanica i analizu
kovanog novca

Odjel nacionalnog centra za borbu protiv
krivotvorenja

Trg hrvatskih velikana 3, 10000 Zagreb

telefon: 01 4596 376

telefaks: 01 4610 549

e-pošta: ncc.hr@hnb.hr